

440

clàssica
& JAZZ

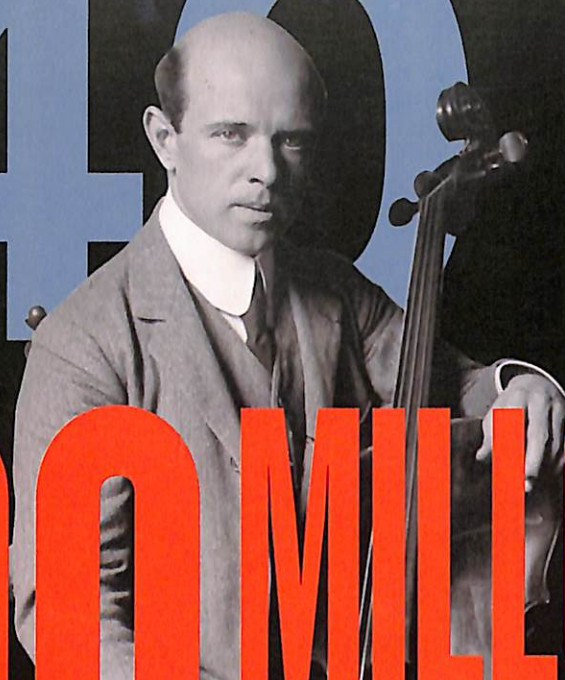
Núm. 50

abril · maig 2019
REVISTA + DVD 12 €

EN COL·LABORACIÓ AMB

Cat **m**úsica

PAU CASALS

ELS 100 MILLORS

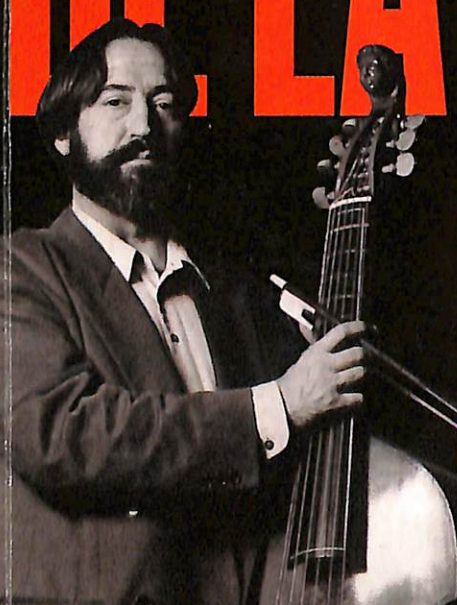
JORDI
SAVALL

100, DISCOS

ALÍCIA DE
LARROCHA

DE LA MÚSICA

CATALANA

+ revista de L'Auditori de Barcelona abril-maig

ALÍCIA DE LARROCHA / ISAAC ALBÉNIZ

Ibèria

ISAAC ALBÉNIZ
Ibèria.
Cantos de España.
Navarra
(Decca, 1973)

Escriure sobre Alícia de Larrocha (Barcelona, 1923-2009) és fer-ho sobre un dels 'monstres' de la música clàssica a Catalunya. El seu nom serà sinònim d'una de les intèrprets de major projecció internacional, i també ambaixadora indiscutible de la música catalana i espanyola. Tant és així que, avui en dia, a ningú li pot passar pel cap acostar-se a les composicions pianístiques d'Isaac Albéniz (1860-1909) o d'Enric Granados (1867-1916) sense tenir en compte les seves importants versions discogràfiques que, en el seu moment, van ser reconegudes amb prestigiosos guardons. Entre aquests, quatre premis Grammy com a millor solista instrumental de música clàssica, els anys 1974, 1975, 1985 i 1991, a més d'onze nominacions. Altres distincions com els Edison, Grand Prix du Disque, Record of the Year o Deutsche Schallplattenpreis deixen constància de l'excel·lència de De Larrocha, una qualificació que queda perfectament compresa quan va ser considerada l'única pianista de l'Estat espanyol present a la recopilació dels 74 pianistes més importants del segle XX elaborada pel segell Philips.

Nena prodigi i deixeble de Frank Marshall (1883-1959), de la mà d'aquest va poder conèixer grans mites de l'instrument com Arthur Rubinstein o Alfred Cortot. Precisament, una de les grans característiques del

pianisme d'Alícia de Larrocha és el seu vincle natural amb una tradició, que es manifesta de ple en enregistraments com el que avança aquesta llista: *Ibèria*, d'Isaac Albéniz, en la versió de 1973, que és precisament la que li va valer el seu primer Grammy.

Ibèria és definitivament un dels grans cicles del pianisme occidental. Només les *Goyescas*, d'Enric Granados, o la *Música callada*, de Frederic Mompou, per esmentar dues aportacions realitzades des de Catalunya, podrien ser paral·leles o pròximes. Però no ho acaben de ser del tot. Compost entre els anys 1905 i 1909, aquest cicle ha tingut fervents admiradors com el compositor Olivier Messiaen, que no va dubtar a definir-lo com "un dels més brillants entre els escrits per a l'instrument rei". O ja no diguem les elogioses paraules de Claude Debussy sobre l'"Eritaña", la darrera peça de l'obra: "Mai la música no ha assolit expressions tan diverses. Els ulls es tanquen com cansats després d'haver contemplat tantes imatges...".

Composta per quatre quaderns de tres peces cadascun, som davant una d'aquelles obres inserides a la classificació de cant del cigne. O sia, les darreres obres compostes pel seu creador. Potser és per això que tota ella respira un aire mític. Els pianistes la consideren una mena d'Everest per al qual, de tant en tant, cal una nova ruta, una nova mirada i una nova manera de concebre'l per assolir el cim. La versió de De Larrocha de 1974, més enllà de la seva referencialitat, ha obert sempre la caixa de trons de si, en realitat, aquella era la millor de les versions. La polèmica està, doncs, servida.

A judici de la crítica, més enllà de la versió enregistrada per Alícia de Larrocha, l'altra gran referència segueix sent la gravació del pianista extremeny Esteban Sánchez (1934-1997) publicada pel segell Ensayo. Es diu que en un cert moment es va demanar a Daniel Barenboim quan es decidiria per registrar *Ibèria* i la resposta va ser que després d'haver escoltat a Sánchez poca cosa es podia dir de nou.

A diferència d'aquesta versió, concebuda des del lirisme i l'expressivitat propis d'una concepció de l'obra compresa com a manifestació de la nostàlgia i d'aquell que és conèixer de la seva fi, l'executada per De Larrocha és tota una exhibició de virtuosisme

▲▲
L'enregistrament és una exhibició de virtuosisme fet fàcil, amb gran elegància i saviesa
▲▲

fet fàcil, amb gran elegància i saviesa, que ressaltava els paràmetres rítmics. No comparem les gravacions de la mateixa pianista dels anys 1959-62 i 1986, els altres moments en què va decidir registrar l'obra. Però no ens podem estar d'assenyalar considerar els treballs de Sánchez i De Larrocha com dues concepcions diferents de l'obra que, tanmateix, es retroalimenten i ens fan adonar de la seva grandesa. Si la del músic de Badajoz és compresa com una recerca cap a la interioritat, la de l'artista barcelonina ho és més cap als aspectes externs.

Som doncs davant el gran binomi d'una obra mítica i d'una versió, des d'una concepció o lectura considerada absoluta i referencial. Música de molts quirats que, des de les primeres versions estrenades per noms com Blanca Selva, l'encarregada de presentar el primer quadern a la sala Pleyel de París el 9 de maig de 1906, van despertar el somni de traslladar-se al vessant orquestral. Un dels primers interessats a fer-ho va ser el compositor francès Maurice Ravel, un dels més grans orquestradors de la història. Amb tot, el projecte no va reeixir i els hereus de Ravel van cedir el drets al violinista i director d'orquestra madrileny Enrique Fernández Arbós, que al final tan sols en va orquestrar cinc peces ("Evocación", "El puerto", "Corpus Christi en Sevilla", "Triana" i "El albaicín"). En van quedar set que van finalment ser orquestrades pel català Carlos Suriñach, a partir d'un encàrrec realitzat pels hereus d'Albéniz, el 1954.

Malauradament, les orquestracions de Suriñach són encara força desconegudes. No així, però, la versió de la pianista barcelonina que, per a molts, s'ha constituït com un binomi de culte: *Ibèria* d'Isaac Albéniz en la versió d'Alícia de Larrocha.

FOTO: ARXIU ALÍCIA DE LARROCHA